

A LÉLEK FEKETE RAGYOGÁSA

Csorba Győző lírája

Csorba Győző nevével kerek negyedszázada találkoztam először. Akkor kerültem a Tiszántúlról a pesti egyetemre; költőnek képzeltem magam, s egy-két év alatt kritikussá gyúrt a kérlelhetetlen irodalmi élet. A vidéki gimnáziumi évek után, huszonegy-huszonkét évesen, persze nagyon tájékozatlan, kezdőnek is készületlen „kritikus” voltam, s eleinte alig is tudtam: kinek mi az érdeme, rangja a folyóiratokban szereplő sok-sok költő közt. Ma már azt hiszem, ez a tudatlanságom inkább előnyömre vált, mint káromra. Nyugodtan lehettem elfogulatlan, szókimondó, legalábbis addig, amíg a művek alatt vagy fölött feltüntetett nevek – csak nevek voltak számomra.

Így olvastam, ilyen irigylésre méltóan ártatlanul, a Kéry László szerkesztette *Magyarok*-ban, a lap valamelyik 1946-os számában egy verset:

*Légy férfitl puba arcodat szoborrá merevítsd,
ne rebbenjen szemed:
balott tükörré kerekítsd –
a változó világ felett
közönnyel álljon, mint a telibold.*

*Ó súlyos, ingó életem, botló s tápázkodó,
ugye nehez parancs?*

Azonnal megfogott a szerelemért, szeretetért könyörgő, voltaképpen panaszos és a magány mélyeiből felkiáltó s mégis oly fegyelmezett, szemérmesen férfias, tiszta, kemény szerkesztésű vers, amelynek cicomátlan komolysága annyira elűtött a folyóirat többi versétől:

*Légy férfi! – bíztatnám magam, de már nem bíztatom,
bisz úgys öncsalás;
fáj nélkülöd, panaszkodom,
akárhogyan csinálja más,
fáj nélkülöd és sirok, mint a kút.*

Igen: ez volt a vers címe: *Mint a kút*, s alá írva: Csorba Győző. S meg is jegyeztem a nevét, egyszer s mindenkorra, noha még nem tudtam, hogy Pécsen él, s addig már két verses és egy műfordításkötete jelent meg.

*

Látszólag mi sem volna könnyebb, mint verseinek néhány kiemelt, hangsúlyozott sorával jellemezni Csorba Győző 1968-as kötetét (*Lélek és ősz*): „A lélek szigorú és kemény”; „dolgaime neheznek, bonyolódnak: szeretnék méltó lenni dolgaimehoz”; „kevés vagyok a zúgó időt torlasztani, kevés az elmúlást mulasztani”; „sziget az élet, tenger a halál”; „csonkulni másokért, az az igazi épség”; „ez is út persze, pálya, sors. S magányos-e, ki maga van?”; „kísértetek a szívben, de a szájon szép rend, világosság.” – Szaporítva az idézeteket, a versek iskolás, tartalmi ismertetésével nyilván azt is megállapíthatnánk (tévesen), hogy Csorba a komorság, fájdalom, magány, szorongás, céltalanság, reménytelenség, halottidézés költője. Kivált, ha csak ezt keressük benne. S aztán számon kérhetnénk mindazt, ami hiányzik lírájából. (Így szokta ezt egyik-másik kritika: a komor költőtől derűt,